



Venyige (azelőtt Vesztizsér) János általi alkalmazott, minisztériumi osztályvezető-helyettes, régi ismerősöm, most ötven körül jár, de máris az öregségtől fél. Igaz, némiképpen öregember is, afféle nagyra hivatott elme, de valahogy, valami miatt soha sem nőtt nagyra. Sem az elméje, sem a tehetsége. Mindig eljutott valamilyen kisebb-nagyobb hatalom közelébe, és a jó isten se tudná megfajtani, minél inkább törekedett feléje, annál távolabb került tőle.

Pedig Venyige igyekvő, törekvő ember, különösen, ha személyéről van szó. Nincs olyan helyzet, rés, lehetőség, ami észrevétlenül marad előtte, ha abból valami kis előbbre lépés kínálkozik. Még most is tüsténkedik, nyűzsög, alkalmazkodik, intézkedik, térül-fordul, hogy szem előtt legyen, miközben megvetően nyilatkozik a hatalomról, fölötteseiről meg aztán különösen. Több évtizedes ismeretségünk óta én még nem hallottam tőle elismerő, jó szót a főnökeiről. Ámbár az is lehet, hogy ennek a Venyigének valóban mindig csapnivaló gazdái voltak. Kötelességből — szemükben — tisztelettel viselkedett velük, na de aztán a hátuk mögött megadta nekik, ami jár. Az is csak valamilyen véletlen folytán fordulhatott elő — de tán inkább véletlenek sorozata folytán —, hogy a főnökeinek tudomására jutott, hogy Venyige a maga kis intrikáit itt-ott elereszti sutytyomban és emiatt folyton a „titán” káderek listáján szerepelt: „tí tán használhatjátok valamire”.

Igy bukácsolt Venyige ide-oda, oda-ide, hatalmat, megbecsülést, tekintélyt hajszolva és mind e ideig sajnálatos módon nem érte el élete nagy célját. A képhez tartozik még az is, hogy Venyige mindenhez ért: nem találtak ki még olyan tudományt, politikát, szervezést, kultúrát, emberi kapcsolatrendszerket, amelyekhez Venyigének ne lett volna véleménye, megjegyzése. Szolid, szerény, okos megjegyzése.

Az utóbbi években azonban valami történni kezdett vele, mert egyre elégedetlenebb, morózusabb ember lett belőle. Ez a zárkózottság föltűnt a környezetének és a folyosón egy félénk kis tisztviselő megkérdezte tőle, hogy mi baj érte? Nem is igen remélt választ, inkább csak udvariasságból érdeklődött, de Venyige azonnal behívta, helyet kínált és

Panaszkodik az ember

fölpanaszolta életének nagy töréseit, az emberek gyarlóságát, és kifejtette saját képességeiről, adottságairól alkotott véleményét, amely szerint neki nem itt, ebben a semmirevaló hivatalban lenne a helye, hanem a hatalom igen jeles, magas polcain, de ugyebár az a betyár kontraszelekción (am) egyébként valóban létezik) fordítva sodorja az embereket: akit föl kellene sodornia, lefelé sodorja, és akit lefelé kellene sodornia, azt meg fölfelé sodorja. A fene a sodrát.

Most aztán megnézhetjük magunkat. Hogy áll a gazdaság, meg a kultúra és a közoktatás, meg az ifjúság, na és aztán erre meg rájött az aszaly, hát ez az kérem: a kontraszelekción következménye.

A félénk kis tisztviselő tágra nyílt szemekkel csodálkozott, azt hitte, hogy álmodik, s nem a nagy Venyige előtt ül, akitől félt és ebből magatartása aztán megteremtette viselkedési formáját is: Venyigének semmi lényegesen nem mondani, vele udvariassan bánni és ha csak lehet, dicsérni elmességét, okosságát.

— Ez a tetves telefon! Egy perc nyugalom sincs — fogta kézbe a telefonkagylót.

Néhány másodpercig csönd volt, aztán Venyige a telefonba szólt:

— Igen, meglesz, főnök kartárs. Természetesen, holnap délutánra elkészítem. Készséggel, természetesen.

Letette a telefont.

— A nagyfőnök volt. Nélkülöm levegőt sem kapnak. Mi lesz, ha én egyszer bedobom a türülközőt?

— Itt megáll az élet, Venyige kartárs — kapta föl a fejét a félénk tisztviselő, de mindjárt szorongása támadt, nem lőtt-e túl a célon. Megnyugodott, mert Venyige szája széles mosolyra húzódott.

— Hát, ha nem is áll meg az élet, de a minisztérium nagyon megsínylené.

— Az a legkevesebb, hogy megsínylené. Egyszerűen összezsugorodna a dinamikája.

— Ez a főnök is. Csak folyton teszi magát, én meg hajtom magamat, kérem. Hol van itt az igazság?

— Nem tudom, hol van az igazság. Komolyan nem tudom, pedig szociológiából doktoráltam.

A beszélgetés befejeződött. A félénk elköszönt.

— Jöjjön csak be máskor is. Szívesen beszélgetek magával.

— Nagyon köszönöm, igazán megtisztelt a bizalmával. Nem is tudom, mivel érdemeltem ki, de a sok munkája, ezernyi elfoglaltsága...

— Jöjjön csak, barátom, jöjjön...

A félénk kis tisztviselőt majd szétvette a nevetés, annyira kizökkent a nevetésgörcs, hogy a zsebkezdőjét a szájába gyűrte. Attól tartott, fölrohög, fölnyerit a folyosón. Leküzdötte jókedvét és sima ábrázattal lépett be a szobába, ahol rajta kívül még ketten dolgoztak. Íróasztala fiókjából elővette a Selye-könyvet: *Stressz distressz nélkül*, és lapozgatta. Kereste a megfelelő formulát, hová sorolja ezt a Venyigét? Ujjai között pödörte a lapokat. Emlékezetből tudta ugyan, hogy a distresszben szenvedőket hol keresse, de most nem találta. A hatvannyolcadik oldalon megállt, ott, ahol *Szent-Györgyi Albert* gondolatait közli a szerző: „Az ember tevékenységét a boldogságkeresés uralja. A boldogság viszont lényegében beteljesülés, olyan állapot, amelyben minden igény, akár anyagi, akár szellemi, kielégítést nyert. Az öröm nem más, mint egy igény kielégítése, és nagy igények nélkül nagy örömök sem léteznek. A képességekkel együtt jár a képességek felhasználására való igény.”

A tisztviselő egyedül maradt a szobában. A másik kettő talán a büfébe ment a délelőtti kávéra.

— Ez nem az — dörmögte. — Venyige nem tudja, mi az igény, ehhez képesség is kívánatik.

A hetvenedik oldalra beleolvastott: „A negatív érzelmek közé tartozik a gyűlölet, a bizalmatlanság, a megvetés, az ellenségeskedés, a féltékenység és a bosszúvágy, egyszóval minden indulat, amely azaj veszélyeztetési biztonságunkat, hogy támadó szándékot ébreszt másokban, akik fölünk félnek.”

— A szentségit neki! Erre nem is gondoltam. Még a végén kiderül, hogy a saját félelmem okait keresem...

— Mi van, megháborodtál — szóltak rá a belépő kollégák. — Magadban beszélés, mint a vénember?

— Hát ti?
— Mi az, hogy hát ti?
— Hoi voltatok?
— Venyigénél.
— Na és?

— Tárgyal. Majd később.
— Mit akartok vele?
— Hivatott. Biztosan valami melő.
A félénk tisztviselő elcsöndesedett.
— Három óránk odasz. Elbeszélget velünk.

— Ha megengeditek — szólt meg a félénk.

— Nem, kikapám, majd mi beszélgetjük.

— Azt is lehet?

— Csak azt szabad.

— Nofene! Ennyire ismeritek a dörögést?

— Gyerünk, megnézzük! A szolgáltatás-készség mindenek föltt!

A félénk újra belelapozott a könyvbe, és néhány perc múltán fölkiáltott:

— Ez az, megvan! Itt a Venyige!
Hangosan olvasta az emberéről szóló strófát:

„Amint öregsznek, és pályájuk vége felé közeledik, egyre hajlamosabbak lesznek kétségbe vonni saját teljesítményük fontosságát. Késérúséggel tölti el őket az a meggyőződés, hogy sokkal többet tudtak és szerettek volna elérni. Ezek az emberek azután, életük hátralevő részét, bűnbak keresésével töltik, arra hivatkoznak, hogy kevés volt a lehetőségük, hogy családjuknak áldozták karrierjüket, egyszóval mindent megragadnak, csak ne kelljen bevallani: valójában ők maguk a hibások.”

— Hát igen. Venyige elrontott életét siratja, és még mindig reménykedik, és pöröl a világgal, de nem tud, vagy nem mer önmagába nézni — tette le a könyvet.

— Még mindig semmi! — lépett be a másik kettő.

— Gyertek kávézni!

— Azt nem, majd ha Venyigével végeztünk.

— Lelketek rajta, én lementem — s fűtőrészeve elindult a büfébe a délelőtti kávéjáért.

SIKLÓS JÁNOS

Egy halász hiteles portréja

Régen azt tartották, hogy a jó tiszai halásznak messze előtte jár a híre, hát még egy vízjáró dinasztiaé, amelyben apáról fiúra szállt ez az ősi mesterség, a Tisza iránti mélyes ragaszkodás, majd hogy nem szerelem, amely szinte a bölcsőtől a sírig tart. Ilyen dinasztia sarja Gyálaréten, a Tisza alsó szakaszán *Pintér György* halász is, a Tisza Halászati Termelőszövetkezet tagja, aki választott tisztséget tölt be a vezetőségben. Családja harmadiziglen kötődik a folyóhoz. Dédapja még lóval vontatott de-reglyéket, uszályokat felfelé, nagyapja már révészkedett, parttól partig vitte-hozta át utasait a vizen, akiknek hol az egyik, hol a másik oldalon volt dolguk. Apja is a vizen kereste meg a család kenyerét, halász volt, s amint a jég az olvadásal lezajlott, fogta szerszámaikat, ladikba ült, és — képletesen szólva — akkor lépett ki belőle, amikor pillésedni kezdett a víz. Tiszai halász *Pintér György* öccse, *Pintér Antal* is, aki szintén halásznak számít a most tizenkét esztendő fiát. Antit is. A gyerek háromszendős korában ment le vele először a vízre, azóta — mindannyian így és ilyen korán kezdték — vele jár nyaranta az iskolai szünetekben, s majd felcseperedve saját szerszámaival dolgozik.

Egyetlen deka felesleges súly sincs *Pintér György*-ön. Szikár, inas, csontos. Arca nap égette, szél szitta-verte-cserzetté. Nehéz, szigorú munka az övé. A hajnali harmat legtöbbször már a vizen éri, s mire másfél kilométer hosszan — annyi az ő területe — felrángat, megtisztít és visszaszúr vagy százótván, fél mázsánál nehezebb varsát, éppen eleje van. Most még, közel az öt ikszhez, fel sem veszi, egyik napról a másikra regenerálódik a szervezete, csak hogy elfogy a sok is, a szerszámok pedig egyre nehezebbülnek, amíg csak ki nem esnek a kéz szorításából. S mi lesz akkor? Legyintett és elkomorult az arca, mondván, hogy apja igazán szép halállal végzte. Hatvan-egynéhány esztendősen munka közben szó nélkül

csuklott össze, feküdt el a ladikban. Beszélgető partnerem azután megint csak legyintett, felemelt hangon hozzátéve, hogy ajaj, addig még sok víz lefolyik a Tiszán, mert annyi a dolga, hogy ki sem látszik belőle. Tisztségében második enje folyton arra ösztönzi, hogy erejéből, tapasztalatából a lehető legtöbbet adja szövetkezete vezetőségének, amely a Tisza alsó szakaszától Csongrádig ötven halász és sok más beosztású szövetkezeti dolgozó érdekét, megélhetését képviseli. A szövetkezet kezelésében levő élő- és holtági, telepítéssel gazdagított vizekből évente száz-husz vagon halat adnak a hazai fogyasztásnak és exportálnak is.

Közel tíz esztendeje már, hogy a Tisza Halászati Tsz intenzív fejlődésnek indult, a folyamat napjainkban is tart, hogy szilárd megélhetést tudjanak biztosítani a közös gazdálkodásba tömörült halászoknak és szövetkezeti társaiknak. A mintegy hatszorosra nőtt produktummal a jelent és a jövőt egyaránt szolgáló gazdálkodás felé fordult a szövetkezet, felismerve a fogyó hal utánpótlásának fontosságát. Ezt a célt szolgálják Röszke és Csongrád alatt a holtágakban a telepítések, ugyanígy Tiszántúlon a Körtvélyesben és Nagyfában. Intenzív haltenyésztés folyik a Csanytelekhez közeli tavakban, s a folyóvizekben is rendszeres a telepítés. A hazai és a külföldi piacokon kelendő a harcsa, a kecsge, a süllő, az angolna, s újabbban a növényevő busa és az amúr. A nemes hal ma is drága, árban mindig vetekedett a disznóhússal. Nálunk sajnos — és elsősorban nem ezért — kevesebbszer kerül halétel az asztalokra, pedig orvosi vélemény szerint is hetente legalább egyszer ajánlatos lenne.

S mit adnak a százhusz vagon halon belül a folyóvíz, halászok? *Pintér György* szerint sokat. Az évi kvóta fejenként és minimum huszonhatezer forint értékű hal vegyesen. Ötven halász esetében ez mennyiségre átszámítva több mint tizenöt vagonnyi. Nemes hal-

ból, kecsgeből, harcsából, süllőből, pontyból, márnából persze hamarabb el lehetne érni a kvótát, csak hogy forgandó a halász szerencséje, beleszól a víz mindenkori állása-mozgása, az időjárás változása, s minap-ság sajnos, a víz szennyezettége is, mert elpusztul, veszendőbe megy tőle a nem ragadozó halak természetes tápláléka, például a kérész, amiből a tiszavirág fejlődik ki, másrészt — *Pintér György* szerint — a halak mindig is érzékenyek és raffináltak voltak, ismerik a rájuk leselkedő veszélyt, a sokféle halászszerszámot, aminek csak egyik fajtája a part mentén leszúrt és karókkal díszelő varsa. Azonkívül még ott van az ötven-hatvan métert betérítő többfajta fenékháló, a víz közt úszó, fent öklömnyi parafaleb-göggel körülfogott laftoló, a már korszerűtlen, kis területet átfogó kecszó, amely súlyánál és kezelésénél fogva a legkegyetlenebb szerszámok egyike. Lenne még, de védekezésként már nem vagy csak ritkán használatos az ötven-száz szem-es átkötős, az eresztő és a csapóhorog. Nem biztonságosak a parton, avatallan kezek kihúzó-zák, elvágják, elviszik, mint ahogy megrongálnak más szerszámokat is. Másrészt a sok száz horog mindegyikére rengeteg bogár, giliszta, pócra, nádaly és apróhal kellene, s előteremtésükre idő, fáraság, amiből a halásznak is kevés van. A rongálókkal szemben nem mennek törvénybe, az hosszadalmas lenne, és időbe telne. Elég, ha egyszer tetten érik őket, és mőresra tanítják egyiket, másikat. Így csinálják ezt a Tiszán, a Körösökön, a Maroson. A halász szerszáma ugyanis — túl azon, hogy kenyerkereső — nagy értékű, és előállításuk sok pénzbe és munkába kerül. Késő ősztől tavaszig dolgoznak rajta, befogva otthon — *Pintérék* esetében is — erre a munkára a nagyobb gyereket és a feleséget. Van bár gyári háló is, de amellé sokat kell kötni, a célszerű használathoz átalakítani, az agyonhasználtakból kivágni, új szemeket pótolni, röviden szólva: minden szerszámot a vízhez, a halak



„kedvére” kell formálni, hogy bújjanak bele, ne kerülhessék el kora tavasztól késő őszig, jöllehet vannak szezonális halak, amelyek a vízállás és az időjárás függvényében járnak, választják meg útjukat. Nagyobb előfordulásban a Tiszán a ponty, a harcsa, a süllő, a márná a nagy vízzel jövő tavasz, őszi hal, a kecsge fő szezonja a melegebb vizet adó július, augusztus. Az angolna tiszai jelenléte nem számottevő a halász számára, ritkán kerül hálóba, horogra.

A gyakorlat azt bizonyítja, hogy amelyik halász áprilistól június végéig a nagy vizek időszakában nem fogja meg a muga halat, annak bizony felkapja az álla. Az akkor gyakori kivételesen nagy fogások nyárra el-ülnek, megritkulnak. A harcsák, a pontyok lefekszenek, megbújnának a hűvösebb ad mélyebb verekben, s a márná, isten tudja, hol csatangol, csak nagy ívben kikerüli a hálókat. Ilyenkora többnyire marad a szeméthal, a keszegféle, és a Tiszában is mára elszaporodott „nyugodi” hal, a busa, az amúr. A szerszámokat azonban minden nap meg kell nézni, olykor két-

szér is, mert fortélyos a halakjárása. A halász léte, biztonsága ma már nem kiszolgáltatott, nemcsak a Tiszától függ olyan aszalyos nyárran, pangó, alacsony vízállástól, mint például amilyen az idén is volt. A szövetkezésben nyert létbiztonságot *Pintér György* is. Gyálaréten saját nagy kertes házukba laknak. Feleségével együtt kos-sijával keresztül-kasul bejárta már az országot. Egyáltalán nem földhöz, vízhez ragadt. Megelőzőtt, de nem meglegegett, mert mindig jobbat akar önmagának és másoknak is. Sokat látott és tapasztalt, ha minderről és önmagáról szűkszavúan beszél is. Három esztendeje csak azért nem voltak országjárás, mert átellenben nekik házat építettek a lányuknak és oda kellett a pénz, az idő. Kalákában, szomszédok, barátok segítségével építkeztek. Nekik lányuk és lányunokájuk van, s részükről ilyenformán megszakadt a Tisza, a halászat utódlása. Az unokaöccs Aníj gyerek felnövekedésére várnak, hogy a tradíció vele és benne folytatódjék tovább.

LÓDI FERENC